

UKRAINAN
ENSIMMÄISET MERKIT
JA MUITA ENSIMMÄISIÄ
TAVASTEX-22-NÄYTTELYSSÄ

TAVASTFORUM

FORSSAN, HYVINKÄÄN, HÄMEENLINNAN, RIIHIMÄEN, TOIJALAN JA VALKEAKOSKEN
POSTIMERKKIKERHOJEN TIEDOTUSLEHTI 2/2022, NRO 42

VANTAAN KOTISEUTUFILATELIAA

VALKEAKOSKEN KANAVAN SYNTY

TOIJALAN ASEMAN VANHOJA POSTIKORTTEJA JA LÄHETYKSIÄ

Tavastforum-postimerkkikerhot

Hämeenlinnan Postimerkkikerho ry

Kokoukset ovat parittomien viikkojen tiistait, Luther-talolla, Lukiokatu 1, Hämeenlinna. Ovet avataan noin kello 16.30 vaihtoa ja kahvia varten. Huutokauppaakohteiden kierrättäminen kello 17.30 alkaen. Varsinainen kokous alkaa kello 18.

Kevätkausi 2022 24.5.,

kesäkokouksesta ilmoitetaan erikseen.

Syyskausi 2022 16.8., 30.8., 13.9., 27.9., 11.10., 25.10., 8.11., 22.11. ja 20.12. joulukokous.

Forssan Filatelistikerho ry

Kokoukset parittomien viikkojen keskiviikot Tölön liikekeskuksen kerhuhuoneella, Lehmuskatu 1, Forssa, kello 18–21.

Kevätkausi 2022 25.5., kesäkokous torstai 2.6.

Syyskausi 2022 17.8., 31.8., 14.9., 28.9., 12.10., 26.10., 9.11., 23.11. ja 7.12. joulukokous.

Hyvinkään Postimerkkikerho ry

Kokoukset parillisten viikkojen keskiviikot kello 18, ovet avataan kello 17 kahvin ja merkkien vaihdon ja myynnin merkeissä. Kerhoiltojen ohjelma löytyy kerhon Internet-sivuilta. Paikka Kaupungintalon kellari vanhalla villatehtaalla Kankurinkatu 6, sisäänkäynti kaupungintalon portaiden oikealla puolella olevasta portaikosta.

Kevätkausi 2022 1.6. Lehtolan maja.

Syyskausi 2022 24.8., 7.9., 21.9., 5.10., 19.10., 2.11., 16.11., 30.11. ja 14.12.

Riihimäen Postimerkkeilijät ry

Kokoukset ovat parillisten viikkojen tiistait kello 18, ovet aukeavat kello 17, uusi kokouspaikka Lopentie 3–7 Riihimäki, Reserviläisten kerhotila

Kevätkausi 2022 31.5.

Syyskausi 2022 23.8., 6.9., 20.9., 4.10., 18.10., 1.11., 15.11., 29.11. ja 13.12.

Parittomien viikkojen maanantaisin on kokoelmanrakentamisilta vanhalla kerholla noin kello 17 alkaen.

Riihimäen Postimerkkeilijöiden perinteinen **kesäkokous** pidetään Riihimäen Seudun Poliisiyhdistyksen mökillä Janakkalan Kesijärvellä lauantaina 6.8. klo 14.00 alkaen. Ohjelmassa rentoa yhdessäoloa, makkarapaistoa, saunomista, huutokauppa sekä Juhani Pietilän esitelmä.

Toijalan Postimerkkeilijät ry

Syyskausi 2022 elo–joulukuun ensimmäisenä arkimaanantaina kello 18 Senioritalon tuvassa, Kirkkotori 6 Toijalan torin varrella.

Valkeakosken Filatelistit ry

Kokoukset ovat parillisten viikkojen torstait kello 18 alkaen. Paikka Ulvajankadun kerhomaja, Kerhomajankatu 1, Valkeakoski, jokaisessa kokouksessa esitelmä filatelistisesta aiheesta.

Syyskausi 2022 8.9., 22.9., 6.10., 20.10., 3.11., 17.11., 1.12. ja 15.12.

Tavastforum-lehti postitetaan näiden kerhojen jäsenille jäsenetuna.

Ahvenanmaan uutuuksia

Ahvenanmaalla ilmestyi 9.5. EURO-PA-merkki, siinä kuvataan vedenhaltijaa. Ahvenanmaan itsehallinnon sataa vuotta juhlistaan 9.6. pienoisarkilla, Samana päivänä ilmestyy postimerkkivihko Ahvenanmaan nykytaiteesta.

Näyttäisi sujuvan!

Alkaneen vuoden kevään toimintakausi alkaa päättyä. Alku oli huono ja näytti todella synkältä. Helmikuussa, vähän yllättäenkin, purettiin rajoituksia ja kerhotoiminta pääsi käyntiin. Pienellä jännityksellä odotettiin ensimmäisen kerhoillan toteutumista ja eritoten sitä, uskaltavatko kerholaiset lähteä mukaan. Ja kävihän siinä niin, että ei väenpaljoudessa kylvetty – ehkä paikalle saapui vajaat kaksi kolmannesta normaalista kävijämäärästä. Mutta käyntiin lähdettiin ja vähitellen on mukanaolijoiden määrä noussut hyvin lähelle koronaa edeltäviä aikoja.

Toinen mieleen jäänyt juttu oli ainakin meillä Hämeenlinnassa se, että ensimmäisten kerhoiltojen huutokaupoissa oli kummallista nihkeyttä – vähän tavaraa ja yhtä vähän minkäänlaista halua tarjota kohteista yhtään mitään. Hiljalleen tästäkin on selvitty ja viime huutokaupoissa on ollut hyvääkin säpinää. Jollakin tavalla vanhat koneet ovat kesää kohti käynnistyneet.

Etätöiden raju lisääntyminen lie ollut yksi syy siihen, että muuttoliikettä on ilmennyt näilläkin seuduilla. Muuttajien joukossa on ollut myös keräilijöitä, jotka kotiuttavat itseään liittymällä jopa postimerkkikerhoihin. Samoin on nähty illoissa jäseniämme, joka eivät ole olleet aiemmin lainkaan mukana. Meidän joukossamme on siis todistettavasti edelleenkin positiivista elämää.

Pitkästä aikaa ovat myös myynti- ja keräilytapahtumat onnistuneesti hoidettu Hämeenlinnan Torppaa lukuunottamatta. Näin toimintasuunnitelmien mukaista kerhotoimintaa on lopulta päästy laajalti toteuttamaan.

Tässä yhteydessä on syytä kertoa kahdesta asiasta. Janakkalan Postimerkkikerho ry on virallisesti lopettanut toimintansa tämän kevään aikana. Kerhosta on juttu toisaalla tässä lehdessä. Samaan aikaan on itäisestä Hämeestä kuulunut viestejä mahdollisesta yhteistyöhalusta *Tavastforum*-lehden kanssa. Asiaa selvitetään ja jokaisen yhteisömmen kerhon suostumusta kysytään, ennen kuin päätöksiä tehdään.

TAVASTEX-22:n näyttelytoimikunta totesi viime kokouksessaan, että Tavastforum-yhteisön alueelta on ilmoitettu näyttelyyn häkellyttävän vähän kokoelmia. Tiedämme, että meiltä löytyisi monenlaisia pienempiä ja suurempia kokoelmia kaikenlaisista aiheista. Ilmoittautumisaika on loppumassa. Saisimmeko niitä mukaan näyttelyyn?

Jälleen meille on välitetty suruviesti. Hämeenlinnan kerhon yksi todellinen persoona **Aarno Siltakorpi** on yllättäen kuollut. Poissa on mies, joka toimi monella taholla lahjojansa käyttäen. Erityisesti hän on jäänyt mieleeni kerhoiltojemme persoonallisilla huutokauppakohteillaan, joista moniin liittyi Arsin omaa elämäntarinaa.

Kesää odotellen!

Timo Lilja

Kerhojen nettisivut löytyvät Filatelistiliiton sivujen kautta www.filatelisti.fi

TAVASTFORUM NUMERO 2/2022, 11. VUOSIKERTA. ILMESTYY 4 KERTAA VUODESSA

JULKAISIJAT: Hämeenlinnan Postimerkkikerho, Forssan Filatelistikerho, Hyvinkään Postimerkkikerho, Janakkalan Postimerkkikerho, Riihimäen Postimerkkeilijät, Toijalan Postimerkkeilijät ja Valkeakosken Filatelistit. Tavastforum-lehti postitetaan julkaisijakerhojen jäsenille jäsenetuna.

Toimituskunta

Timo Lilja timo.lilja@pp.inet.fi päätoimittaja

Heikki Heino, puh. 040 779 8416

Pauli Ihamäki, pauli.j.ihamaki@gmail.com

Tuomo Riekkinen, tuomo.riekkinen@pp.inet.fi

Reijo Myller, reijo.myller47@gmail.com

Matti Parkkonen, matti.parkkonen@pp2.inet.fi

Lauri Poropudas, lauri.poropudas@pp.inet.fi

Kari Tapola, kari.tapola@gmail.com

Asko Tyvelä, tyvela@kolumbus.fi

Aineistopäivät numero 3/2022 viimeistään **2.8.2022**.

Lehti ilmestyy vuosittain neljänä numerona: helmi-, touko-, elo- ja joulukuussa.

Painopaikka Hämeenlinnan OffsetKolmio Oy

Taitto Lauri Poropudas lauri.poropudas@pp.inet.fi

Osoitteenmuutokset: Varstatie 28, 13500 Hämeenlinna tai jukka.koljonen@kolumbus.fi

Toimituksella on oikeus toimittaa ja muuttaa kaikkea sille jätettyä aineistoa.

ISSN-L 2242-7759 ISSN 2242-7759

Ilmoitushinnat: takakansi 200 €; sisäkannet 1/1 sivu 160 €, ½ sivua 90 €; muut 1/1 sivu 120 €, ½ sivua 60 €

Toijalan uusi asemarakennus otettiin käyttöön 1963.

siirrettiin pois Toijalan keskustasta.

Rautatien mukana Toijala sai uutta säätyläisväestöä. Vuonna 1920 Toijalassa oli sivu- ja syrjäraiteita 9635 metriä ja 41 vaihdetta, veturinkääntölava ja veturitalli, jossa oli paikka 12 veturille. Vesitorni, pumppuhuone ja makasiinit palvelivat käyttäjiä. Koko ratapihan pituus oli 1750 metriä. Sotien välissä rautatieliisiä oli lähes 300.

Toijalassa liikenne pysyi pitkään tärkeänä elinkeinona. Satamarata rakennettiin Vanajaveden rannalle Kangassaareen 1927. Valkeakosken radan rakentaminen aloitettiin 1935 alussa. Vakituinen henkilö- ja tavaraliikenne käynnistyi sillä syyskuussa 1938. Sen jälkeen satamarata menetti merkityksensä teollisuuden kuljetuskissa.

Toijalan uusi asema otettiin käyttöön 1.10.1963. Sen jälkeen rakennettiin alikäytävä välilaiturille. Posti ja linja-autoasema saivat samalla alueella omat tilansa.

Ensimmäisen tuntunan Toijalan asemaan sain opiskeluaikana, kun matkustin Tampereelta Lahteen. Lipussani oli jotain häikkää. Toijalassa pysähdyttiin ja konnari määräsi minut juoksemaan asemalle hoitamaan lippuasiani kuntoon. Kysyin odottaako juna. Kyllä odottaa. Juoksin asemalle hoitamaan lippuasiani kuntoon ja palasin takaisin. Pikajuna odotti. Tämä tapahtui 1960-luvun jälkipuoliskolla.

Kun tulin Toijalaan töihin, asema oli hiljentynyt. Sen osti yksityinen sähköyhtiö. Lipunmyynti siirtyi ihmiseltä automaattiin. Posti oli jo siirtynyt keskustaan entisiin pankkitiloihin. Sekin joutui lopettamaan. Asiamiesposti aloitti S-marketissa. Junien pysähtyminen Toijalassa on ollut tärkeä asia ja on sitä edelleen.

Pauli Ihämäki

LIIT. A. VINKKILÄ Rahtikirja.

Lähtöasema Toijala

Kuorma-ainetta Maalintuoli

Määrä 100 kpl

Pakkausmuoto 100 kpl

Vastausmerkki 100 kpl

Osittelu 100 kpl

Todan vastaanottokassan läheteään 100 kpl

Merkki ja n:o	Kuljetuspaikka	Pakkausmuoto	Tavaran nimi	Kuormituksen laatu	Lähetteen paino kpl	Tavaran laatu	Yhteinen laatu	Raketti
1	Toijala	100 kpl	Maalintuoli					

Raketti määrään Toijala asemalla.

Jäljenvuotto (tavarajoin) 100 kpl

Lähetäjän merkinnät:

Kuljetus toimittanut valmistajan liikennöintiläisensä ja tavarajoin määrään 100 kpl

Lähetys Toijala

Osittelu 100 kpl

Päivitetty-tuote Lähtöaseman päivitetty Toijala

Määrä-aseman päivitetty Toijala

VINKKILÄ 7.2.1942

TOIJALA 8.2.1942

TAVARATOIMISTO

JAAKKOO Eteläsuomalainen, S.P.A.A. 4

LIIT. A. Rahtikirja. — Fraktsedel.

Lähtöasema Toijala

Kuorma-ainetta Maalintuoli

Määrä 100 kpl

Pakkausmuoto 100 kpl

Vastausmerkki 100 kpl

Osittelu 100 kpl

Todan vastaanottokassan läheteään 100 kpl

Merkki ja n:o	Kuljetuspaikka	Pakkausmuoto	Tavaran nimi	Kuormituksen laatu	Lähetteen paino kpl	Tavaran laatu	Yhteinen laatu	Raketti
1	Toijala	100 kpl	Maalintuoli					

Raketti määrään Toijala asemalla.

Jäljenvuotto (tavarajoin) 100 kpl

Lähetäjän merkinnät:

Kuljetus toimittanut valmistajan liikennöintiläisensä ja tavarajoin määrään 100 kpl

Lähetys Toijala

Osittelu 100 kpl

Päivitetty-tuote Lähtöaseman päivitetty Toijala

Määrä-aseman päivitetty Toijala

TOIJALA 8.2.1942

TAVARATOIMISTO

JAAKKOO Eteläsuomalainen, S.P.A.A. 4

Kaksi rahtikirjaa Toijalasta.

Riihimäen kevään kuulumisia

Riihimäellä päästiin aloittamaan kerhoillat tiistaina 22.2., kun koronapandemian rajoitukset antoivat siihen mahdollisuuden. Kerhoillat ovat menneet mukavasti noin 20–25 läsnäolijan voimin, vielä ei ulkopuolisia esitelmöitsijöitä ole otettu epävarman koronatilanteen takia. Kokouksissa on silti kuultu kattavasti ajankohtaisista asioista ja jäsenten erilaisista havainnoista filatelian ihmeellisestä maailmasta ja vähän muustakin.

Riihimäen Postimerkeilijöiden vuosikokous pidettiin 22.3. Todettiin vuoden 2021 menneen lähestulkoon normaaleissa merkeissä. Taloudellisesti jäätin hieman tappiolle, koska kulut pyörivät koko vuoden ja peruun-

tuneiden kerhoiltojen takia ei taasen tuloja ollut samalla tavalla. Kerhon hallinnossa jatketaan samalla miehityksellä; puheenjohtajana **Heikki Virtanen**, varapuheenjohtajana **Kari Lindholm**, sihteerinä **Ilkka Laitinen**, rahastonhoitajana **Jarmo Palkia** ja hallituksen muina jäseninä **Markku Koivuniemi** ja **Reijo Myller**, joka toimii myös kerhomestarina.

Koronarajoitusten salliessa kerhoiltoja pidetään aina toukokuun loppuun asti, jonka jälkeen pidetään kesätauko. Kesällä on tarkoitus kahden välikesän jälkeen pitää myös perinteinen kesäkokous, tästä tulemmme tiedottamaan tarkemmin lähempänä. Parittomien viikkojen maanantaisin on pidetty kokoelmanrakentamisiltoja vanhalla

kerholla, jossa on käsitelty erilaisia asioita. Myös näitä tapaamisia on tarkoitus jatkaa ja kannustaa kerhon jäseniä laittamaan kokoelmiaan esille tuleviin kansallisiin postimerkinäytelyihin alueellamme. Nyt onkin erinomainen tilanne, kuten päätoimittaja **Timo Lilja** totesi edellisen lehden pääkirjoituksessa, esitellä kokoelman-
sa ensin TAVASTEX-2022 -näyttelyssä ja tämän jälkeen parannella sitä puolen vuoden päässä tuosta hämöttävään RiiHeX2023 -näyttelyyn.

Pidetään peukut pystyssä, ettei koronapandemia enää rajoittaisi toimintaa tänä vuonna niin paljoa!

Heikki Virtanen

Koronakevään 2022 Keräilytapahtuma Riihimäellä

Vanhan COVID-19-viruksen erilaiset muunnokset retuuttaa meitä edelleen hiljalleen. Korona on kyllä nyt jäänyt vähän taka-alalle, kun tuo itänaapurin tonkki kävi ahtaaksi ja sen isäntä rupesi sitä väkivalloin laajentamaan. Saas nähdä kuinka äijän käy, kaikille aikaisemmille yrittäjille on kyllä tullut noutaja.

Kerhojen toiminta on käynnistynyt normaalisti, ainakin Riihimäellä ja Hämeenlinnassa. Aika monella kerholla on vielä porukkaa ”etänä” mukana. Kevään keräilytapahtuma pidettiin 6.3. Riihimäen kerhotalolla vuosien rutiinilla vanhan iskuryhmän voimin. Kauppiaita oli tulossa yli parikymmentä, muutama peruutus tuli edellisviikolla.

Arno Asbek Ruotsista uutena tulokkaana varasi pikkupöydän tutustumismielellä, myytävää ei miehellä paljon ollut kun oli yksin liikkeellä ja junakyydillä, vain ”kassit” käsissä. Jutteli myyjien ja ihmisten kanssa, toivottavasti tulee joskus auto täynnä myytävää.

Paikalla oli 18 myyjää ympäri Ete-

lä-Suomen Tampere–Helsinki-väliltä. Varsinaisia kauppiaita oli ainakin **Oinonen**, **Järivistö** ja **Johansson** ja tietenkin Ruotsin poika Asbek. Järivistö ei itse ollut paikalla, vaan renkinä touhusi **Moisanen Arto**. Kerhon oma kauppias Koivuniemi oli läsimässä – sanottiin Itä-Suomessa, kun joku oli sairaana.

Kerhon myyntipöytä siirrettiin salin puolelle, näin kahvioon saatiin lisää istumapaikkoja. Porukkaa oli

yllättävän hyvin liikkeellä, ei mitään tungosta, mutta sali oli sopivasti täynnä koko päivän, muutama uusi kasvo näkyi joukossa. Tampereen lähetystö, Niininen ja kumppanit, oli myös voimakkaasti paikalla.

Kortteja ja merkkejä myytiin tasapuolisesti, uusimpia merkkejä heikommin, etikettejä meni myös ja muuta pienempää tilpehööriä. Myyjät olivat tyytyväisiä päivän saldoon, se on pääasia. Kerhon pöydältä myynti

oli ihan hyvä, postilähetyksiä ja merkkejä meni kohtalaisesti ja Wendelin-kortteja kyseltiin.

Lindholmin Kari hoiteli kahvipöydän tavallaan mallikkaasti, tarjolla oli monen sortista purtavaa.

Kahviossa oli istumapaikat hyvin miehittettyinä pitkin päivää. Vain muutama henkilö käytti kasvomaskia. Seuraava Keräilytapahtuma on 25.9.2022 syksyllä, Kerhotalo, Torikatu 3, Riihimäki kello 10–15.

Tervetuloa sankoin joukoin – myyjä listalla jo 13!

Reijo Myller

Forssan Filatelistikerhon 90-vuotisjuhla

Forssan Filatelistikerhon 90-vuotisjuhla ja -näyttely 1.–2.10.2022 Järjestöjentalolla Kuhalankatu 17. Juhlaillallinen nautitaan lauantaina 1.10. kerhotilassa Rajakatu 11. Juhlalustuksena kuullaan Mikael Collanin luento mallin 1930 vihreästä 50-pennisestä, joka ilmestyi samaan aikaan

kerhon perustamisen kanssa. Näytellyssä tulee olemaan 120 kehystä postimerkkeilyä ja keräilyä laidasta laitaa, kerhokokoelmista kultamitalikokoelmiin: merkien lisäksi aiheita, kortteja, kotiseutua. Tilaisuuden ainoa kauppias on Vesa Järvistö Tampereelta.

Hämeenlinnan 1800. kokous

Hämeenlinnan Postimerkkikerhon 1800. kokous pidettiin 15.2.2022 Luther-talolla. Kokouksen piti olla jo viime vuoden puolella, mutta korona esti kokouksien pitoa niin, että tämä rajapyykki toteutui vasta helmikuussa. Kokoukseen osallistui perinteisesti mukavasti kerholaisia, kaikkiaan 46.

Eestin keräilyni VII – uusi itsenäisyys

Pauli Ihamäki

Eesti-luettelot ovat välttämättömiä tutkii sitten vanhoja tai uusia merkkejä, leimoja ja lähetyksiä. V. Eichenthal julkaisi erikoisluettelonsa ja käsikirjansa 1962 Kanadassa. Se on vaatinut vuosien tutkimuksia. Kirja on seikkaperäinen, vaikka on kuvitukseltaan vaatimaton. Vambola Hurtin ja Elmar Ojasteen käsikirja, musta paksu teos vuodelta 1986 on painettu Ruotsissa. Olen viitannut tähän perusteokseen aikaisemmin. Nämä kaksi teosta keskittyvät luonnollisesti ensimmäiseen itsenäisyysaikaan, mutta muodostavat perustan myöhemmälle uuden itsenäisyysajan filatelialle.

Kolmantena olen käyttänyt luetteloa, jonka on toimittanut Eesti Muinsuskaitse selts. Minulla on vuoden 2013 luettelo. Viime vuosien tiedot olen saanut virolaisilta ystäviltäni ja maan julkaisuohjelmista. Tämänkin luettelo on hyvä ensimmäisen itsenäisyyden osalta. Kuvat ovat värillisiä, joskaan kaikkia julkaisuja ei ole kuvattu. Ensimmäiset uuden itsenäisyysajan merkit julkaistiin 1991.

Luettelossa on kuvattu poikkeamat ja erikoisuudet. Vihko- ja blokkimerkeissä ja alun joulumerkeissä on eroja ja paperivaihteluita. Leijonamerkeissä on poikkeavuuksia ja osa niistä on vaikeita saada kokoelmaan.

Viron julkaisupolitiikka on ollut maltillista. Maa on voinut nyt tuoda esille vanhaa historiaansa ensimmäisen itsenäisyyden ajalta. Pääosa merkeistä on ilmestymisaikaansa sidottuja, mutta monet sarjat ovat jatkuneet vuodesta toiseen. Majakat ja kansallispuvut ovat saaneet merkkinsä. Historian merkkihenkilöt on esitelty ja menestyneet urheilijat ovat saaneet merkkinsä. Luonto on vahvasti esillä. Vaakunat löytyvät merkeissä. Blokki- ja vihkomerkkejä on ilmestynyt tasaisin välein. Erikoisuuksia, niin materiaaleissa kuin muodoissa on ollut julkaisuohjelmassa. Ehiöitä ja

Eesti Vabariik 100 vuotta hopeisena.

Muhun maksikortti 1995.

maksimikortteja on julkaistu monipuolistamaan tarjontaa.

Uuden itsenäisyyden merkkien keräämisessä on omat haasteensa, kun erikoisuuksia syntyy. Niiden hankkiminen edellyttää hyviä kontakteja. Jos on ahkera ja tietävä vaihtokaveri, on hankintakanava varmistettu. Tallin-

nassa on ollut säännöllisesti keräilytapahtumia ja vuosittain on ollut oma näyttelynsä. Korona-aika on tuonut muutoksia.

Kun maahan taas pääsee matkustamaan, on syytä ottaa selvää netin kautta, mitä tapahtuu ja missä. Jokunen huutokauppa on toiminut ja antiiki-

Laulupidu-kortti 1999.

kikaupoissa on jotain filatelialia ollut tarjolla. Moni virolainen kerää myös Suomen merkkejä, joten vaihtokaverin löytäminen ei ole mahdotonta.

Myös Virossa keräilijäkunta on harventunut ja vanhentunut. Kokoelmia niin uuden kuin vanhan itsenäisyyden ajan merkeistä on hyvin ollut tarjolla. Ostamalla kokoelmia huutokaupoista voi päästä monipuolistamaan omaa kokoelmaansa. Vanhan Eestin lähettykset alkavat olla kalliita ja vaikeasti saatavia harvinaisista julkaisuista.

Olisipa sitä ollut kaukaa viisas ja hankkinut vanhan Eestin filatelialia jo 1980-luvulla. Minä etsin silloin ja sen jälkeen 30 vuotta vain maan partio-kohteita.

Eesti postmark 100 aastat.

FDC Eesti Gaidlus 100 vuotta, alla ornitologia maksimikortti 2021.

Viron uutuuksia

Virossa ilmestyi Vuoden lintuna 31.3.2022 merkki lehtokurpasta. Puisarjassa ilmestyi 20.4. merkki visakoivusta ja 55.5. julkaistiin EUROPA-merkit tarinoista ja myyteis-tä: ne kuvaavat Oskar Kalliksen töitä Siuru-lintu ja Tiritammen kasvattami-nen Kalevi pojasta.

Menestystä Lontoosta

Yleiskuva näyttelyhallista, kuvat Jukka Mäkinen.

A lun perin toukokuulle 2020 kaavailtu Lontoon kansainvälinen FIP-tason postimerkinäyttely saatiin vihdoin järjestettyä tämän vuoden helmikuussa. Islingtonin Business Design Centressä 19.–26.2.2022 pidettyyn näyttelyyn osallistui yhteensä kahdeksan suomalaista kokoelmaa. Näiden kokoelmien joukossa oli myös kaksi Riihimäen Postimerkkeilijöiden jäsenen kokoelmaa.

Perinteisen filatelian luokassa **Markku Koivuniemi** oli mukana kahdeksalla kehyksellä kokoelmal-

laan *The 1901 and 1911 Eagle Issues of Finland* ja **Kai Nieminen** viidellä kehyksellä kokoelmallaan *Finland 1856-1865: The Oval and Coat of Arms Stamps in Russian Currency*. Suomen komissaarina ja tuomarina näyttelyssä toimi tulevien TAVAS-TEX-22 ja RiiHeX2023 -näyttelyiden tuomariston puheenjohtaja **Jukka Mäkinen**.

Puolueettomasti voidaan sanoa, että suomalaiskokoelmien taso Lontoossa oli erinomainen. Kahdeksasta kokoelmasta kolme ylsi kultamitaliin ja

viisi suureen kultamitaliin. Kansainvälisessä näyttelyssä kultamitaliin tulee saada 90 tai enemmän pisteitä ja vastaavasti suureen kultamitaliin 95 pistettä tai enemmän. Joten voimme ansaitusti todeta suomalaiskokoelmien olevan erittäin hyvällä kansainvälisellä tasolla. Mainittakoon vielä, että kahdeksasta kokoelmasta seitsemän käsitteli Suomen filateliaa aikaväliltä 1845–1946.

Markun kotkamallien kokoelma oli marraskuussa 2021 Kreikassa eurooppalaisessa FEPA:n NOTOS

Vasemmalla yleiskuva Markku Koivuniemen ja oikealla Kai Niemisen kokoelmasta.

2021 -näyttelyssä ja saavutti siellä hienosti kultaa 94 pisteellä. Kansainvälisen näyttelyn suuri kulta jäi siis vielä odottamaan. Muutaman vuoden takaisessa Stockholmia näyttelyssä hän Markku sai 95 pistettä, mutta tuo näyttely oli tasoltaan kerhonäyttely, vaikka kokoelmat ja puitteet vastasivat käytännössä kansainvälisen näyttelyn standardeja.

Lontoossa tuomaristo arvosti Markun kokoelmaa kuitenkin sen ansaitsemalla tavalla ja kokoelma saavutti

95 pistettä ja suuren kullan. Lisäksi kokoelmalle annettiin tuomariston onnittelet (felicitations eli fel.). Tuomariston onnittelet voidaan myöntää kokoelmille erinomaisesta tutkimuksesta tai omaperäisyydestä. Tuomariston onnitteleja ei samalle kokoelmalle voi antaa toista kertaa ellei siihen sisälly täysin uutta tutkimusta.

Kain kopeekka-arvoisten ovaalien ja isohampaisten kokoelma oli mukana kansainvälisellä näyttämöllä vielä viidellä kehyksellä. Kokoelmassa on

paljon erittäin hienoja ja todella harvinaisia kohteita, jotka myös tuomaristo huomasi pisteitä antaessaan. Kai saavutti kokoelmallaan komeat 93 pistettä ja kansainvälisen kultamitalin. Tästä on nyt hyvä lähteä laajentamaan kokoelmaa kansainvälisiin koitoksiin kahdeksan kehyksen laajuuteen.

Onnittelet molemmille miehille hienosta saavutuksesta ja tästä on hyvä jatkaa kansainvälisen filatelian valloitusta!

Heikki Virtanen

Janakkalan Postimerkkikerho ry lakkautettiin

Janakkalan postimerkkikerho perustettiin syyskuussa 1980. Sen perustamiskokoukseen osallistui lehti-ilmoituksen jälkeen vajaat 20 postimerkkien keräilystä kiinnostunutta henkilöä Janakkalasta.

Ajatuksen ”isät” olivat Leo Löf sekä Gösta Salonen. ”Kummiksi” tuli Olavi Sahlberg, joka oli Hämeenlinnan Postimerkkikerhon puheenjohtaja. Toiminta lähti varsin ripeästi käyntiin. Ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin Gösta Salonen, joka toimikin tehtävässä lähes 20 vuotta.

Jäsenmäärä kasvoi vuosien varrella

nopeasti, joten viimeinen jäsennumero olikin 99 vuonna 2016. Tämän jälkeen toiminta alkoi hiipua. Kerhon jäsenten keski-ikä nousi ollen 2003 jo yli 70 vuotta. Vuoden 2016 jälkeen alkoi olla ongelma saada toimihenkilöitä sihteeriksi ja rahastonhoitajaksi. Vuoden 2017 jälkeen kerhoillat vähenivät ja loppuivat käytännössä kokonaan 2019. Maaliskuussa 2022 pidetyssä toisessa vuosikokouksessa päätettiin lopullisesti lakkauttaa kerho. Tällöin rekisterissä oli vielä runsaat 30 jäsentä, mutta näissä kävi kerhoilloissa noin 10 jäsentä.

Toiminta oli ajoittain varsin vireää. Kerho järjesti viiden vuoden välein muun muassa kerhonäyttelyn 2000-luvun alkupuolelle saakka. Useimmat kerhon jäsenet osallistuivat aktiivisesti sekä Hämeenlinnan että Riihimäen kerhojen toimintaan.

Sääntöjen mukaan kerhon varallisuus jaettiin puoliksi Hämeenlinnan ja Riihimäen Postimerkkikerhoille, kummallekin 1 375 euroa.

**Reijo Siltanen
puheenjohtaja**

Marko Haavisto in memoriam

Maaliskuun lopun suruviesti kertoi Hyvinkään Postimerkkikerhon pitkäaikaisen jäsenen, Hyvinkään postihistorian postikorttien kerääjä **Marko Haavisto** (1962–2022) oli nukkunut pois. Markon kuolema vain 59 vuoden iässä oli yllätys.

Haavisto työskenteli psykiatrina Lahdessa ja viime vuodet Hämeenlinnassa keskussairaalan apulaisylilääkärinä.

Haavisto sai kipinän postimerkkeihin isältään. Hän kuului kerhomme nuoris-osastoon. Markon keräilyharrastus keskittyi Hyvinkään postihistoriaan. Hän jatkoi isänsä aloittamaa Hyvinkää-postikorttien keräämistä. Kokoelma on yksi parhaista.

Haavisto kiinnostui joitakin vuosia sitten lentopostista, kuten Hyvinkään kentän kautta kulkeneesta postista, mikä aiemmin tutkimaton alue. Hyvinkään kaupunginmuseo kokosi näyttelyä lentokentästä käyttäen Mar-

kon tietoja. Kokoelmasta oli artikkeli *Tavastforumin* numerossa 1/2022.

Haavisto keräsi vanhaa kirjallisuutta ja hänellä oli kokoelma vanhaa apteekkivälineistöä.

Hyvinkään Postimerkkikerhon menetti ihmisen, jolla oli paljon annettavaa ystäville ja filatelistikollegoille.

Hyvinkään Postimerkkikerho kunniotti Marko Haavistoa 7.5. järjestetyssä kerhon 55-vuotisnäyttelyssä: häneltä oli siellä esillä postuumisti neljä kokoelmaa. Hyvinkään Postimerkkikerho lähettää Markon perheelle lämpimän osanoton.

Kimmo Matinlassi

TAVASTEX-22-näyttely tarvitsee sinua!

Kansalliset näyttelyt ovat isoponnistus sellaisen järjestävälle kerholle, tänä vuonna Hämeenlinnan Postimerkkikerholle ja ensi vuonna Riihimäen Postimerkkeilijöille. Taus-talla tehdään pari vuotta työtä toimikunnissa, mutta itse näyttelyn kokoaminen, ylläpito ja purkaminen vaativat suuren määrän kerholaisia mukaan – niin omasta kuin naapurikerhoistakin. Tule sinäkin mukaan!

Apua näyttelyn tekemisessä tarvitaan sen pystyttämiseen – kehykset pystyyn ja kokoelmat kehyksiin – ja kauppiaspaikkojen tekemisen, ja sama toisin päin näyttelyn päättyessä: kokoelmat kehyksistä ja kehykset takaisin laatikoihin ja kauppiaspaikkojen purku. Lisäksi on erilaisia kevyempiä tehtäviä, kuten kokoelmalappujen ja tulosten kiinnittämistä kehyksiin, myyntipöydällä päivystämistä ja kaikenlaista pienempää puuhaa.

Näihin tehtäviin tarvitaan väkeä keskiviikosta 7.9. sunnuntaihin 11.9., tärkeimmät päivät ovat keskiviikko ja torstai, jolloin näyttely kootaan, ja sunnuntai, kun se puretaan.

Kerhoissa kiertää listoja, joihin halukkaan talkoolaiset voivat laittaa nimensä ja ajan, jolloin he voivat osallistua.

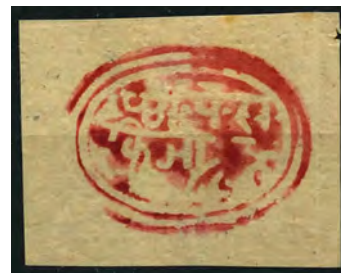
Yhteinen kokoelma

Hämeenlinnan kerhossa on päätetty tehdä näyttelyyn yhteinen yhden kehyksen kokoelma maailman ensimmäisistä postimerkeistä. Yksi esimerkki sellaisista on oheinen **Heikki Heimon** laatikoistaan löytämä Ukrainan ensimmäiset postimerkit leikkeellä.

Ei pitä luulla, että kokoelmaan haetaan vain maailman varhaisimpia merkkejä, kuten Mauritiuksen ykköstä, vaan ensimmäisiä on ilmestynyt 1970-, 1980- ja 1990-luvuilla, kun esimerkiksi Ahvenanmaa ja Färsaaret saivat omat merkit tai Viro, Liettua ja Latvia saivat takaisin itsenäisyytensä ja sitä mukaan julkaisivat uudestaan ensimmäisiä merkkejä.

Maailman ensimmäiset postimerkit eivät aina ole "aatamin aikaisia", vaan ensimmäisiä on ilmestynyt eri postihallinnoille myöhemminkin – kokoelmaan haetaan monipuolisuutta ajan ja paikan suhteen: kuvissa on Suomen, Ahvenanmaan, Viron ensimmäisen tasavallan ja uuden Viron sekä Intian Bhorin ruhtinaskunnan merkit.

Tietysti mukava olisi saada lähimpien naapurimaiden ykkösiä mukaan, Venäjä onnistuu, mutta Ruotsi, Norja ja Tanska puuttuvat – laatuvaatimuksia ei merkeille ole, kunhan siitä selvän saa. Kokoeolmalla halutaan kertoa näyttelyvieraille minkälaisia merkit alkuaan olivat ja myös se, että ensimmäisiä on ilmestynyt varsin vastakin.

Kokoelmia tekemään

Toistaiseksi näyttelyyn ei ole juuri ilmoittanut paikallisten kokoelmia. Näyttelyssä on kaikki luokat, myös avoin ja postikortit, joten jokaiselle löytyy varmasti oma luokka. Nyt olisi hyvä aika tehdä oma, edes yhden kehyksen kokoelma.

Kokoelman ei tarvitse olla valmis toukokuun lopussa, kun ilmoittautu-

TAVASTEX-22

HÄMEENLINNA AULANKO 9.-10.9.2022

minen päättyy, riittää kun ilmoittautuu toukokuun loppuun mennessä. Kokoelmaa tarvitaan vasta loppukesästä, kokoelman teolle jää aikaa koko kesä.

Mukana kovia kokoelmia

Ilmoittautuminen näyttelyyn ei ole vielä tätä kirjoitettaessa päättynyt, eikä kokoelmien määrä tai laatua voi vielä kertoa. Se jää elokuun *Tavastforumiin*.

Mutta jo nyt voidaan sanoa, että mukana on myös huippukokoelmia

kilpailemassa kullasta ja kunniaista. Esimerkiksi **Kai Niemisen** klassisen Suomen kokoelmassa voimme ihailla laajaa ja monipuolista kattausta Suomen varhaisista postimerkeistä.

Toinen kansainvälisen tason huipputekijä on ison rapakon takaa tuleva **Jean-Jacques Tillard**, joka on kokoelmillaan voittanut suuren määrän suuria kansainvälisiä kultamitaleita ja suuria palkintoja.

Uutena voidaan mainita **Atte Moilanen**, joka tuo esille varhaisfilateliaa

8 kehyksen verran kertoen kohteiden merkinnöistä ja siitä, mitä ne merkitsevät.

Omista jäsenistä mukana on **Seppo Salonen** panssarivaunu- ja Janakkalakotiseutu- sekä Hämeenlinnan postikorttikokoelmilla, muun muassa. **Pauli Ihmäeltä** on luvassa monia partioaiheisia kokoelmia eri luokissa.

Perinteisessä luokassa on esillä useimmat Suomen postimerkkimallit, samoin useampia Saarismallinkokoelmia.

Ukrainan ensimmäiset postimerkit

Ensimmäisen maailmansodan ja Lokakuun vallankumouksen mainingeissa Venäjän hajotessa useat Venäjän alueet itsenäistyivät: Suomi, Viro, Latvia, Liettua, Puola ja muun muassa Ukraina. Kyseiset maat julkaisivat omia postimerkkejään.

Ukrainan ensimmäiset viisi merkkiä ilmestyivät kesäkuussa 1918. Ne olivat hammastamattomia. Ukraina julkaisi elokuusta 1918 alkaen ”lukumattoman määrän” postimerkkejä varustamalla lisäpainamalla venäläisten postimerkkejä. Suhteellisen nopeasti Neuvosto-Venäjä liitti Ukrainan itseensä. Kun Neuvostoliitto hajosi, Ukraina itsenäistyi uudelleen. Ja jälleen Venäjä yrittää liittää sitä väkivalloin itseensä.

Heikki Heino

Venäjän hyökättyä on Ukraina saanut puolustussodassa myös tukea postimerkeillä: Itävalta, Puola, Viro ja Latvia. Vieressä Ukrainan merkissä sotilas näyttää keskisormea Moskvaristelijällä, jonka Ukrainan upotti Mustaanmereen.

Tukea Ukrainalle

RiiHeX2023

Kansallinen postimerkinäyttely **RiiHeX2023** järjestetään 24.–26.3.2023 Riihimäen Urheilutalolla, osoitteessa Pohjolankatu 6, 11120 Riihimäki. Näyttelyn järjestävät Riihimäen Postimerkkeilijät ry ja Hyvinkään Postimerkkikerho ry. Näyttelytoimikunnan puheenjohtaja on **Heikki Virtanen** ja tuomariston puheenjohtaja **Jukka Mäkinen**.

Näyttelytoimikuntaan kuuluvat tässä vaiheessa Heikki Virtanen ja **Jarmo Palkia** Riihimäeltä sekä **Antti Heinosalo** ja **Kimmo Matinlassi** Hyvinkäältä.

Lisätiedot: pikkuhessu82@gmail.com, puhelin 044 536 2097.

Keräilyalueena Vantaa

Muutama vuosi sitten mietin itselleni sopivaa sivukeräilyaluetta, mihin olisi helppo löytää kohteita ja täydentää kokoelmaa helposti ja mielellään edullisesti. Päädyin useiden muiden keräilijöiden tavoin kotiseutukeräilijäksi keräämään syntymäkaupunkini materiaalia, tässä tapauksessa Vantaata. Vuosien varrella keräilyalue on osoittautunut vaikeammaksi, mitä voisi kuvitella. Onhan Vantaa keikkunut vuosikymmeniä Suomen top-5 listalla suurimpia kaupunkeja listatessa, materiaalia luulisi löytyvän runsaasti. Todellisuudessa näin ei kuitenkaan havaintoni mukaan ole, varsinkaan vanhemman materiaalin osalta.

Olen rajannut keräilyni kattamaan nykyisen Vantaan alueen ja avoimeen filateliaan sopivaan materiaaliin, joten filateelisen materiaalin lisäksi kaikki mahdollinen käy; postikortit, tulitikuetiketit, mitalit ynnä muut. Yhtenä yleisenä tekijänä kaiken materiaalin osalta olen huomannut, että vanhempi materiaali on vaikeammin löydettävissä, ja ei-filateelisen materiaalin osalta uudempaa materiaalia noin 1970-luvulta lähtien löytää helpommin, ja sitä tuntuu olevan melko runsaasti. Tämä toki on yleistä varmasti jokaisen paikkakunnan osalta ainakin osittain.

Perustietoa Vantaasta

Vaikka Vantaasta tuli kaupunki vasta vuonna 1974, ulottuu sen historia kuitenkin paljon pidemmälle. Jälkiä asumuksista löytyy noin ajalta 6700–6500-luvuilta eaa. Noin 1200–1300-luvulla asutuksen kasvessa nykyisen Helsingin ja Vantaan alueella perustettiin Helsingin pitäjän (ruotsiksi Helsinge), josta ensimmäinen asiakirjamaininta löytyy 15.5.1351, jota juhlistetaan nykyisin Vantaa-päivänä.

Nimi juontaa juurensa ruotsalaisten nimityksestä alueen läpi virranneesta joesta, jota kutsuttiin Helsinginjok-

Dickursby venäläisleima paluukuitilla 27.V.01. Tunnetut käyttöajat, kun Venäjän kieli mukana 10.2.1894-2.3.1918.

Hakunila/Häkansböle -leima vakuutetulla postiasiapaketin osoitekortilla 26.7.1974. Hakunila/Häkansböle -leima oli käytössä 1.6.1971–30.4.1975 ja 1.5.1975 alkaen siitä tuli Vantaa 20/Vanda 20 -leima.

si (ruotsiksi Helsingå tai Helsingaa). Tämän joen yhtä osaa nimitettiin Helsinginkoskeksi (ruotsiksi Helsingefors), nykyisin Vanhankaupunginkoski, josta vuonna 1550 perustettu Helsingin kaupunki sai nimensä.

Helsinginjoen yläjuoksun varrella, erityisesti nykyisen Riihimäen seudulla asuneet hämäläiset kutsuivat samaa jokea Vantaanjokseksi alueella sijainneen Vantaanjärven ja Vantaa-nimisen kylän mukaan. Vantaanjoki vakinaistuikin joen nimeksi 1500-luvulla. Myös nykyisen Vantaan alueella on ennen Vantaan kauppalan perustamista ollut Vantaa (ruotsiksi Vanda)-niminen kyläkunta, joka alueeltaan vastasi lähinnä nykyistä Vantaanlaakson kaupunginosaa.

Vantaa-nimi sai kuitenkin vielä vähän odottaa. Vuonna 1865, kun kunnallishallinnosta annetun asetuksen mukaisesti perustettiin maalaiskunnat, tuli Helsingin pitäjän viralliseksi

suomenkieliseksi nimeksi Helsingin maalaiskunta (ruotsiksi edelleen Helsinge). Reilun sadan vuoden päästä tästä, kun kunta aiottiin muuttaa kauppalaksi, nimivaihtoehtoina olivat muiden muassa Helsingin kauppala, Helsinginjoen kauppala ja Vantaanjoen kauppala. Lopulliseksi nimeksi valittiin kuitenkin lyhyesti Vantaan kauppala Vantaanjoen mukaan vuonna 1972.

Mainittakoon selvytyden vuoksi, että Helsingin pitäjän kirkonkylä on edelleen yksi Vantaan kaupunginosista, joka sijaitsee Tikkurilan suuralueella ja on sen pienin kaupunginosa, väkiluku 132 ja pinta-ala 0,7 km².

Helsingin maalaiskunnan aikana hallinnollisena keskuksena toimi Malmi aina vuoteen 1946 saakka, jolloin se liitettiin Helsinkiin suuressa alueliitoksessa. Tämän jälkeen hallinnollisena keskuksena on toiminut Tikkurila.

Heureka kuvaleima on ollut käytössä 28.4.1989–31.12.2008 ja siitä löytyy kolme leimavariaatiota. Tiedekeskus Heureka sijaitsee Tikkurilassa rautatieaseman läheisyydessä. Se on ollut toiminnassa vuodesta 1989 alkaen ja keskimääräinen vuosittainen kävijämäärä on noin 285 000, muutamana vuonna on päästy jopa yli 400 000 kävijään kiinnostavien näyttelyjen ansiosta.

Vantaa on jakautunut useisiin kaupunginosiin ja selkeää keskustaa sillä ei ole. Vantaa jakautuu nykyisin seitsemään suuralueeseen, jotka jakautuvat edelleen yhteensä 61 kaupunginosaan. Länsi-Vantaalla sijaitseva Myyrmäen suuralue on asukasluvultaan suurin (57 700) ja Tikkurilan suuralue (45 272) toiseksi suurin. Vantaan väkiluku 31.12.2021 oli 239 216 asukasta ja se oli väkiluvultaan Suomen neljänneksi suurin kaupunki.

Vantaa filatelistin näkökulmasta

Nykyisen Vantaan alueelta olen tutkimukseni mukaan löytänyt erinäisten nimen-, paikan- ja postitoimipaikan luokanmuutosten vuoksi 114 erilaista leimaa. Niistä 22 on numeroleimoja, 21 postipysäkkileimoja ja 71 pyöröleimoja. Näissä luvuissa ei ole huomioitu eri leimatyyppisiä tai niiden alatyyppejä, eikä erikois- tai frankeerausleimoja. Selventävänä esimerkkinä tämän luvun (114) muotoutumiseen, Tikkurilassa on ollut eri aikoina käytössä neljä eri pyöröleimaa: Dickursby (1.7.1888–30.8.1925), Dickursby/Tikkurila (1.9.1925–21.1.1933), Tikkurila/Dickursby (21.1.1933–30.4.1975) ja Vantaa 30 (1.5.1975–). Sama kaava esiintyy varsinkin vanhemmissa postitoimipaikoissa ja uudemmissa vain kerran, kun paikannimestä leimassa

Mika Häkkinen aukio on Martinlaaksossa hänen kunniaakseen nimetty aukio. Sen juhlalliset avajaiset olivat 1.6.1999. Mika Häkkinen voitti F1-maailmanmestaruudet vuosina 1998–1999.

Hämeenkylä/Tavastby -leima postikortilla 9.12.1973. Leima oli käytössä 1.3.1947–30.4.1975 ja 1.5.1975 lähtien siitä tuli Vantaa 63/Vanda 63 -leima. Hämeenkylässä oli tätä leimaa ennen postipysäkkileima Labbas ja numeroleimat 5292 sekä 5386.

on siirretty Vantaa + numero (esim. Vantaa 30) järjestelmään. Näistä 114 leimasta olen tähän mennessä onnistunut löytämään 50 erilaista kokoelmääni, joten etsittävää riittää vielä.

Yllättävää tässä keräilyalueessa on ollut se, että vaikka voisi kuvitella Vantaa-leimoja löytyvän postiläheyyseristä muiden suurten kaupunkien tavoin liiallisuusiinkin asti, mutta näin ei kuitenkaan ole. Yksi näkökulma mikä on tullut esille keskusteluissa muiden keräilijöiden kanssa, on Vantaan sijainti niin lähellä Helsinkiä olisi tämä vaikuttava tekijä. Yhden ajusteorian mukaan valtaosa Vantaan alueella lähetetystä postista olisi mennyt

Itä-Hakkila postipysäkkileima kortilla vuonna 1958. Se oli käytössä 1.4.1954–31.5.1958 ja 1.6.1958 se korotettiin postiasema II:ksi ja käyttöön tuli Itä-Hakkila/Östra Haxböle-pyöröleima.

Postin lajittelukeskukseen Helsinkiin ja leimattu siellä. Ainoastaan suoraan Vantaan postikonttoreihin niin sanotusti tiskille jätetty posti olisi saanut Vantaan alueen leimat. Tämä selittäisi osaltaan varsinkin pienempien postikonttorien leimojen vaikeahkoa löydettävyyttä.

Vanhimmat ja samalla ainoat 1800-luvun puolelta löytyvät leimat ovat Dickursby (Tikkurila) ja Korso. Tikkurilan historia juontaa aina noin 1500-luvulle, jolloin se jo tunnettiin markkinapaikkana, mistä se on myös saanut nimensä: tikkuri tarkoitti kymmenen nahan nippua. (Ruotsiksi däckar tarkoitti kymmenen nahan

nippua, josta alkuperäinen ruotsinkielinen nimi Dickkursby on johdettu.) Vuonna 1862 otettiin käyttöön Helsingin ja Hämeenlinnan välinen rautatie ja Tikkurilaan tuli yksi sen seitsemästä asemasta, joka alkoi kasvattaa alueen asutusta sekä toi teollisuutta mukanaan. Ensimmäinen posti tuli Tikkurilaan 1.7.1888 (2. luokan postitoimitus) ja Dickkursby Finland-leima tuli käyttöön tällöin.

Myös Korso on saanut nimensä ruotsinkielisestä korsrä-sanasta, joka tarkoittaa ristirajaa. Nimi syntyi, kun kolmen kylän – Tuusulan Alikeravan, Hyrylän ja Helsingin Pitäjän – rajojen yhtymäkohta merkittiin Korson kalliolle ristillä. Myös Korson kasvuun on vaikuttanut rautatie vahvasti. Helsinki–Pietari-väliselle rautatielle päätettiin rakentaa 1880-luvun lopulla pääradan ohituspaikka Tikkurilan ja Keravan välille. Sen vuoksi rakennettiin vuonna 1889 pysäkki lähes asuttomaa erämaahan Korsoon. Junat alkoivat pysähtyä Korson seisakkeella kaksi kertaa päivässä, mikä merkitsi alkusysäystä alueen kehitykselle. Korsosta tuli postipysäkki 1.2.1896 ja se korotettiin 2. luokan postitoimitukseksi 1.1.1901 ja postipysäkkileima muuttui venäläislemäksi samalla.

Vantaalle perustettiin useita postipysäkkejä 1900-luvun alkupuolella ja oikeastaan vasta 1930–1950-lukujen aikana korkeamman luokan posteja perustettiin laajemmin. Noin 1970-luvun puolen välin tienoilla aiemmin paikannimistä luovuttiin ja syntyi 36 eri Vantaa + numero postia, ja samalla luonnollisesti myös leimat vaihtuivat. Postien luokitusten, ruotsinkielisestä nimestä kaksikieliseen (ensin Ruotsi/Suomi ja myöhemmin Suomi/Ruotsi) ja numeroversioon vaihdot tekevät leimojen keräilystä mielenkiintoista, mutta samalla haastavaa, koska osa leimoista on ollut käytössä vain lyhyen aikaa.

Muu materiaali

Keräilymielessä suuren kaupungin etuna on se, että siellä on paljon

Vantaan kauppalaaksi tulon kunniaksi julkaistu erikoisleima 1.1.1972.

Vantaan kaupungiksi tulon kunniaksi julkaistu erikoisleima 1.1.1974.

Määränpään osoittava VR:n Korso-asemalipuke. Lipukkeessa lähetyspaikan Myllymäki-asemaleima. Lipuke liimattiin rahtiin osoittamaan asemaa, jolla se otetaan junasta pois.

Korso.-postipysäkkileima ylänurkkaisella 10 p merkillä. Leima oli käytössä 1.2.1896–31.12.1900.

Helsinki–Vantaan lentoasema kuva-leima 3.1.1993. Leima oli käytössä 3.1.1993–15.10.1999 ja siitä löytyy neljä variaatiota.

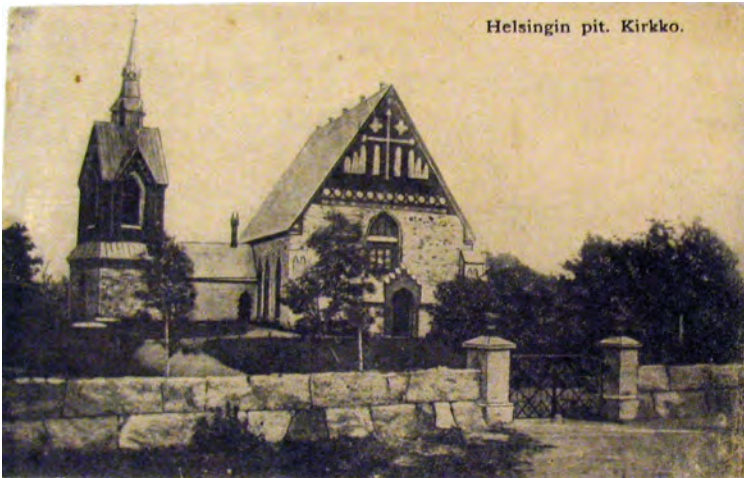
ihmisiä, yrityksiä ja toimintaa muutenkin. Vantaan alueella on toiminut ja toimii edelleen paljon yrityksiä eri toimialoilta. Useiden suuryritysten pääkonttorit ovat Vantaalla, muiden muassa Finnair, Veikkaus, Tamro, Fazer, Toyota Auto Finland ja tietysti Tikkurila Oyj (entinen Tikkurilan Väritehtaat Oy), joka on valmistanut maaleja ja niiden raaka-aineita jo vuo-

desta 1862.

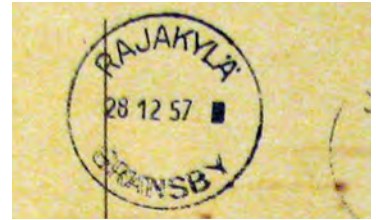
Yritysten lisäksi Vantaalla toimii reilut 180 eri lajin urheiluseuraa, joista mainittavimpia ovat Kiekko-Vantaa, joka pelaa jääkiekkoa Mestiksessä ja Ylä-Tikkurilan Kipinä, jonka painijat ovat saavuttaneet satoja SM-mitaleja ja yltäneet jopa olympialaisiin saakka. Urheilun saralla ei parane unohtaa myöskään Mika Häkistä,

Puhelukortti – Airport of the year Helsinki-Vantaa. Helsinki-Vantaan lentoasema on menestynyt hyvin viime vuosina erilaisissa matkustaja- ja liikennetutkimuksissa.

Vantaan Pyhän Laurin kirkko kuvattuna postikortilla, joka kulkenut 1910-luvulla. Kirkko on rakennettu 1400-luvun puolivälissä, mutta se jouduttiin tulipalon takia restauroimaan 1800-luvun lopussa. Vantaan Pyhän Laurin kirkko on entiseltä nimeltään Helsingin pitäjän kirkko, mutta se sekoitettiin usein Helsingin Pitäjänmäen kirkkoon, joten virallinen nimi muutettiin. Kirkko ympäristöineen sijaitsee Helsingin pitäjän kirkonkylässä.

Rajakylä/Gransby -leima kortilla 28.12.1957. Leima oli käytössä 1.4.1957–31.5.1959 ja 1.6.1959 lähtien ruotsinkielinen nimi muutettiin muotoon Råby.

Sjöskog postipysäkkileima kuorella vuonna 1908. Leima oli käytössä 1.3.1907–30.4.1933 ja 1.5.1933 lähtien se muutettiin muotoon Seutula/Sjöskog.

joka on saanut Martinlaaksoon oman aukion kunnianosoituksena menestyksestään F1-radoilla.

Vantaalla sijaitsee lisäksi Helsinki-Vantaan lentokenttä, jonka kautta kulkee vuosittain noin 22 miljoonaa matkustajaa, ja se kattaa noin 90 prosenttia Suomen kansainvälisestä lentoliikenteestä. Lentokenttää kutsuttiin alun perin Seutulana lentokentäksi, vaikka todellisuudessa se sijaitsee noin 8 kilometrin päässä Seutulasta. Lentokenttä valmistui vuonna 1952 ja sen rakentamisessa käytettiin vankivoimaa, vangeista mahdollisesti kuuluisin oli Irwin Goodman, joka jopa lauloi aiheesta.

Erilaista materiaalia avoimen filatelian kokoelmaa silmällä pitäen on näin suuresta ja vilkkaasta kaupungista

hyvin löydettävissä. Kuitenkin olen törmännyt siihen, että löydettävissä oleva materiaali on pääsääntöisesti uudempaa, eikä vanhempaa tahdo löytyä. Esimerkiksi erilaisia tulitikkuetikettejä Vantaalta ole onnistunut löytämään kokoelmaani reilut 300 erilaista, mutta ne ovat pääsääntöisesti uudempia kauppiasetikettejä, vain kourallinen vanhempia on löytynyt. Tässä on huomattavissa paikkakuntakohtaisia eroja, kun esimerkkinä Riihimäeltä on eräs keräilijä onnistunut löytämään noin 200 erilaista tulitikkuetikettä, mutta niissä aikajakauma on taas toisin päin, vanhempia löytyy huomattavasti enemmän kuin Vantaalta.

Postikorteissa on nähtävissä samaa trendiä kuin tulitikkuetiketeissä.

Tähän mennessä olen onnistunut löytämään kokoelmaani reilut 70 erilaista postikorttia Vantaalta, mutta niistä vain alle kymmenen on vanhempia 1900-luvun alkupuolelta olevia. Jotenkin oudolta vaikuttaa, ettei näitä vanhempia kortteja tai tulitikkuetikettejä olisi olemassa lainkaan vai ovatko ne vain yksinkertaisesti harvinaisia.

Tosin keskusteluissa muiden keräilijöiden kanssa varsinkin postikorteista on havaittavissa ollut samaa havaintoa, niitä harvoin löytää esimerkiksi myyntitapahtumista. Onko syynä sitten pitkä historia Helsingin kyljessä ja varsin nuori aika omana kaupunkina syynä siihen, ettei postikortteja tai muuta materiaalia ole niin helposti löydettävissä esimerkiksi 1900-luvun alkupuolelta. Monista pienemmistäkin kunnista ja kaupungeista näkee vanhempaa materiaalia useammin kuin Vantaalta. Toki ainahan on mahdollista, että materiaalia on olemassa, mutta se ei ole vain löytänyt tietään minun silmiini.

Avoimen filatelian kannalta toki lentokenttä, keskeinen rautatieasema, lukuisat ja suuret yritykset sekä monimuotoinen historia Helsingin pitäjältä maalaiskunnaksi ja kauppalaan kautta kaupungiksi tarjoavat mahdollisuudet monipuolisen materiaalin käyttöön. Vilkas yritys- ja urheilutoiminta toki tarjoavat niihin liittyvää materiaalia jonkun verran esimerkiksi mitalien ja osakekirjojen muodossa. Unohtamatta vilkasta rautatietä, joka tarjoaa filatelian lisäksi VR:n materiaalia.

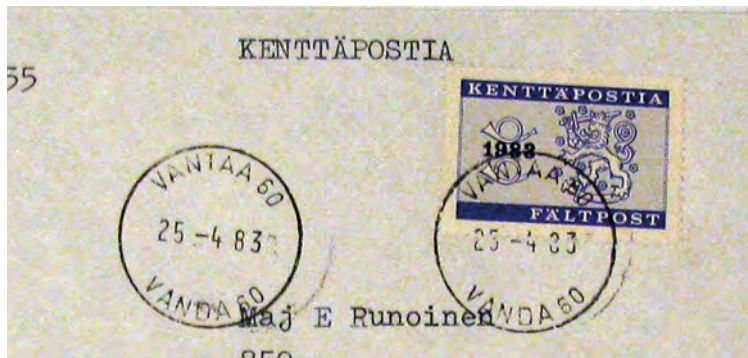
Lopuksi on todettava, että aloitta-

Vantaan alueella on ollut paljon yrityksiä ja edelleen löytyy keskittymiä, joista löytyy paljon erilaisia kauppiaita. Mm. Tammiston alue, jossa kuvassa oleva Tapsan Isojako sijaitsi, on laajentunut ja siellä on kymmeniä eri liikkeitä. Tapsan Isojako avasi ovensa vuonna 1991 ja oli yksi suurimpia ruokakauppoja Suomessa tuohon aikaan.

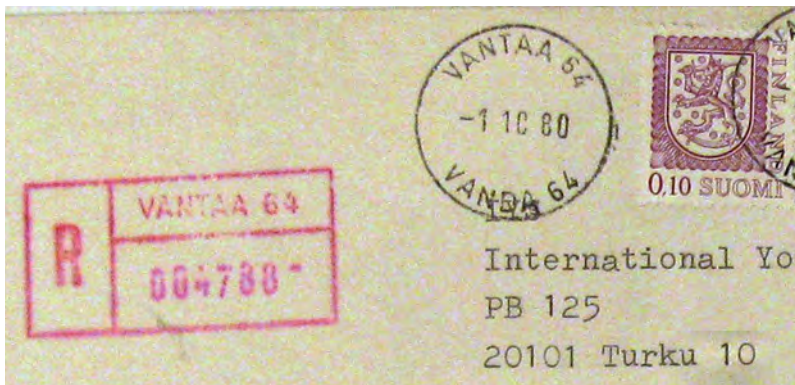
Vanda -postipysäkkileima kortilla vuonna 1921. Se oli käytössä 1.1.1909–31.8.1925.

Vantaa 60/Vanda 60 -leima kenttäpostikuorella 25.4.1983. Vantaa 60/Vanda 60 -leima tuli käyttöön 1.5.1975 korvaten Myyrmäki/Myrbacka -leiman.

Vanda/Vantaa -postipysäkkileima kortilla vuonna 1930. Se tuli Vanda -postipysäkkileiman tilalle 1.9.1925 ja oli käytössä 20.1.1933 saakka, jolloin tilalle tuli Vantaa/Vanda -postipysäkkileima.

Vantaa 64/Vanda 64 -leima kirjatulla kuorella 1.10.1980. Leima tuli käyttöön 1.5.1975 korvaten Hämevaara/Tavastberga -leiman.

essani keräämään Vantaa-materiaalia, oletin materiaalia löytyvän eri muodoissa enemmän ja helpommin, mutta toisaalta tämä on tuonut lisäkiinnostusta keräilyyn ja uusien kohteiden löytämisen ilo on suurempi, kun joutuu näkemään enemmän vaivaa niiden eteen.

Heikki Virtanen

Vantaa 30/Vanda 30 -leima kirjatulla kuorella 25.8.1977. Vantaa 30/Vanda 30 -leima tuli käyttöön 1.5.1975 korvaten Tikkurila/Dickursby -leiman.

Vanha postikortti, joka kulkenut vuonna 1902. Kuvattuna näkymä Keravanjoen sillasta.

Vantaa-postikortti, jossa kaupungin nimikkoeläimen, Lohen (joka näkyy vaakunassakin), muotoisissa pikkukuvissa näkyvät Helsinki-Vantaa lentokenttä ja Tiedekeskus Heureka.

Muistamisia Hämeenlinnassa

Kaj Manninen sai kerhon viirin maaliskuussa 95-vuotispäivänsä johdosta. Syntymäpäivä oli jo 9.12.2022. **Pispan Kalle** sai kokousten käynnistyessä helmikuun kokouksessa kultaisen Pro Sodalitas -mitalin täytettyään 75 vuotta 31. 1.2022. **Lauri Propudas** nimettiin Vuoden filatelistiksi. Muistamiset luovutti puheenjohtaja **Leo Konu**.

VR:n pakettikortti, jolla lähetetty 11 kilon paketti väriä Hämeenlinnaan. Lähettäjä A.B. Schildt & Hallberg O.Y. tunnetaan nykyisin nimellä Tikkurila Oyj.

Postia paperikorista

Meistä filatelisteista lienee moni, joka helposti toteaa kuoren, ilman postimerkkiä, vähemmän kiinnostavaksi. Usein sen tie johtaakin muun paperijätteen joukkoon.

Kyse on siis postista, joka on varustettu postimaksukoneileimalla eli frankeerausleimalla. Tuttu käsikirjamme Filatelian sanasto määrittää, postimaksukoneella tehdystä käsittelystä, postimaksuarvoa osoittavan leiman, joka vastaa postimerkkiä. Maailman Postiliitto UPU määräsi postimaksukoneleiman väriksi punaisen, mutta kaikki maat eivät noudattaneet tätä. Mustaa väriä käytettiin Neuvostoliitossa ja DDR:ssa taas sinistä ja violettiä.

Suomessa hyväksyttiin 4.12.1925 käyttöön ensimmäinen kone, sveitsiläinen Hasler D 106. Varhaisin leimaus lienee 7.1.1926

Ennen rahanuudistusta vuonna 1963 otti Hämeenlinnassa ensimmäisenä postimaksukoneen käyttöönsä Keskinäinen Hämeen Vakuutusyhtiö 27.9.1950. Koneen haltijan tunnusnumero oli 812 ja konetyyppi Francotyp C.

Muita hämeenlinnalaisia postimaksukoneita ennen vuotta 1963:

1077 Mensa 9.8.1957

1359 Hämeenlinnan Vanha Säästöpankki 25.9.1956

1376 N.F.B. Pohjoismaiden Yhdyspankki 11.3.1957

1546 Hämeenlinnan Puhelin 17.4.1956

1600 Hämeenlinnan Puhelin 10.6.1958

1668 Keskinäinen Hämeen Vakuutusyhtiö 31.10.1960

1671 Hämeenlinnan kaupunki 1.2.1961

2074 Hämeenlinnan Suomalainen Säästöpankki 31.10.1960

2235 OTK:n Puu Oy, 20.9.1962

Matti Parkkonen

(omat kokoelmat)

Lasse Nortesuon tutkimukset

Arvoleimakehys "hammastettu". Kokoelmani vanhin konenumero 111 - 17.VI.27 kirje Hämeenlinnaan.

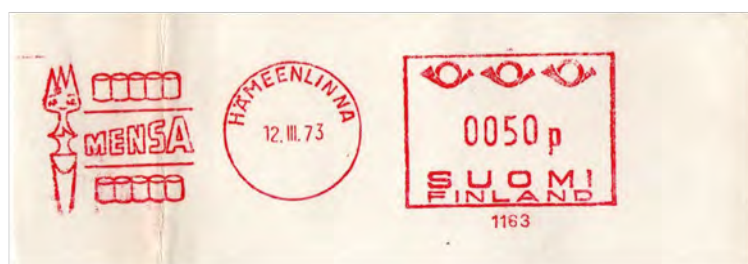
Konenumero 1359 Hämeenlinnan Vanha Säästöpankki 11.12.1956.

Konenumero 812 Keskinäinen Hämeen Vakuutusyhtiö, 30.3.1957.

Konenumero 2045 Hämeenlinnan Seudun Osuuskassa, 17.7.1961.

Arvoleimakehys suora, toimintansa päättäneitä Hämeenlinnalaisia yrityksiä. Mensa, konenumero 1163, 12.III.73.

Postin uutuuksia syyskuussa

Syyskuun 7. päivä Suomen Posti julkaisee 18 uutuusmerkkiä. Kuusi niistä on lukemista edistäviä Muumimerkkejä, kaksi **Kim Simonssinin** Postin 2022 taidepalkintoon perustuvia ja kymmenen muistaa 150 vuotta täyttävää Kansallisteatteria ja 100 vuotta täyttävää Kansallibalettia: viisi merkki kummallekin yhteisessä arkissa.

Sotka-tuotteet, konenumero 2235, 28.10.69.

Kaloisten rakennuspalvelu, konenumero 20 – 7491, 9.2.79.

K-Betonia OY, konenumero 7322, 7.1.80.

Kumi-Linja OY, konenumero 246401 18.1.80.

Hämeen Kansa, konenumero 250041, 8.1.80.

Hämeenlinnan Jätehuolto Oy, konenumero 24 5363, 8.4.81.

Alaosa Ahvenanmaan taidevihkosta, sen yläosa on sivulla 2.

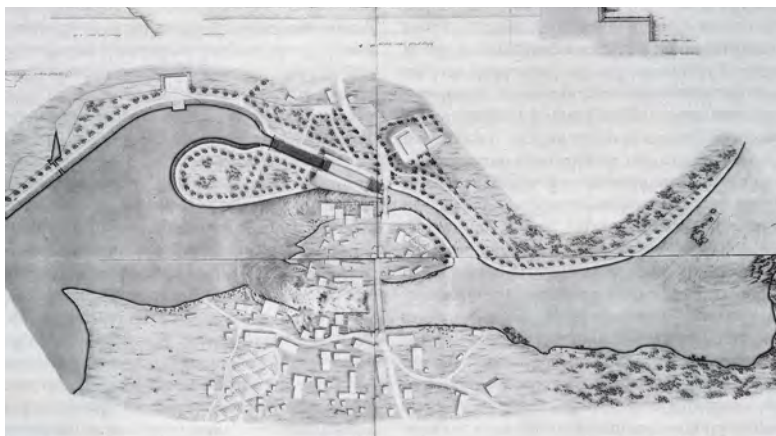
Valkeakosken kanava laajensi Vanajan vesiliikennettä

On vaikea kuvitella Valkeakosken kehitystä myllykylästä teollisuuskaupungiksi ilman Valkeakosken kanavaa. Kanava mahdollisti vesiliikenteen Tampereen itä- ja koillispuolelta Längelmävedeltä ja Hämeen pohjoisrajalla olevasta Mäntästä Vanajaveden kautta Hämeenlinnan ja Tampereelle – myös rautatien yhteyteen. Myös Roineen ja Hauhon seudun vesistöt yhdistyivät Vanajaan.

Vuonna 1869 valmistuneen Valkeakosken kanavan rakentaminen liittyi liikenneolojen parantamiseen, mutta se oli myös aluepolitiikkaa. Sisämaan liikenneolot piti järjestää rautatien ja kanavien avulla: runko olisi rautatiet, jota vesiverkko täydentäisi. Rautatie Helsingistä Hämeenlinnaan valmistui 1862. Suomen teollistunein kaupunki jäi rautatien tavoittamattomiin. Tampere nautti vapaakaupunkioikeuksia ollen kilpailija rannikon vanhoille kaupungeille. Rannikkokaupunkien porvaristo ei valtiopäivillä halunnut rakentaa rautatietä Hämeenlinnasta Tampereelle. Hämeenlinnan pohjoispuolisen seudun liikenneyhteyksiä parannettiin rakentamalla vesiteitä.

Valkeakosken kanava ei tuonut rautatien ulottuviin yhtään merkittävää liikekeskusta, se ei edesauttanut Valkeakosken yläpuolisten paikkakuntien liike-elämää tai teollisuuden kehittymistä – kahta pientä vesisaha lukuun ottamatta. Kanava Valkeakoskelle lykkäisi rautatien rakentamista Tampereelle.

Tampere jäi edelleen liikenteelliseen mottiin. Tampere–Hämeenlinnavesitiellä oli Lempäälän lähes läpikäsemätön Kuokkalan koski. Tampereen rataa jarrutettiin vielä rakentamalla vuonna 1873 kanava Lempäälään, joka yhdisti liikenteen Tampereelta Hämeenlinnan rautatieasemalle. Tämän kanavan merkitys jäi kuitenkin vähäiseksi rautatien valmistuessa Hämeenlinnasta Tampereelle 1876.

Kartta Vakeakoskesta vuodelta 1869, siis ennen tehdasta. Kuvassa ylhäällä olevasta virran haarasta tehtiin ensimmäinen kanava, se vihittiin käyttöön 2.7.1869. Uusi kanava rakennettiin 1950–1955, jolloin vanha kanava täytettiin. Uusi kanava tuli joen (kuvan) alareunan puoleisen haaran alareunaan.

Syyt kanavoimiseen

Valkeakoski vanhimmat kanavahankkeet ovat peräisin 1630-luvulta: Pietari Brahe halusi yhdistää Päijänteen, Saimaan ja muut huomattavat vesialueet kanavilla toisiinsa. 1700-luvulla kanavointihankkeiden esteeksi tuli Suuri pohjan sota 1700–1721. Vasta 1860-luvulla kanavointihankkeet johtivat toimenpiteisiin.

Aluksi syy vesiteiden perkaukseen oli vesistöjen vedenpinnan alentaminen peltoalan kasvattamiseksi. Ensimmäiset koskien perkaukset ja vesiväylien avaamiset Valkeakoskella olivat Apian kosken perkaaminen vuosina 1819–1821 ja 1826–1827. Näillä saatiin yksi välilastaus pois tavarankuljetuksessa Valkeakosken kautta. Tässä yhteydessä Mallasveden pinta laski parisen metriä.

Valkeakoski oli ongelma kahdelle sahalle. Längelmäelle 1858 perustettu Vinkien saha kuljetti sahatavaransa proomulla Valkeakosken yläpuolelle, siellä lasti purettiin, kuljetettiin hevosilla kosken ohi ja lastattiin kosken alla odottaneeseen proomuun. Proomut kulkivat osan matkasta purjein, osan varppaamalla.

Vuonna 1854 perustettu Mäntän saha Mäntänkosken itähaarassa kuljetti laudat ja lankut sahalla proomulla parin peninkulman päähän Kuoreveden rannalle, siitä hevoskyydillä kaksi peninkulmaa Vilkkilään Längelmäelle. Siellä sahatavara lastattiin proomuihin ja kuljetettiin seitsemän peninkulmaa Apialle. Siellä kosken yläpuolella lasti siirrettiin pienempiin veneisiin, jotka saattoivat kulkea virrasta. Valkeakoski ohitettiin hevoskyydillä, kosken alla kuormat purettiin ja lastattiin proomuihin, jotka höyrylaiva hinasi Hämeenlinnaan.

1860-luvun alussa alkoi höyrylaivaliikenne Vanajavedellä. Ensimmäinen höyrylaiva, potkurialus *Ilmarinen* (myöhemmin *Udetsa*), saapui Hämeenlinnaan 5.7.1863. Se pääsi Lempäälässä Kuokkalan kosken läpi paljon veden aikana.

Kanava

Maanviljelys- ja yleisten töiden toimituskunnan päällikkö **Johan Gripenberg** esitti senaatille tutkimuksen suorittamista Valkeakosken kanavoinnista 1861. Gripenberg oli syntynyt Sääksmäen Voipaalan kar-

Höyrylaiva Wanaja 1930-luvulla.

tanosta, mutta hän oli muuttanut pois Sääksmäeltä jo parikymmentä vuotta aiemmin. Tutkimuksen kanavoinnista suoritti insinööriluutnantti **Hugo Raimund Bremer** ja piiri-insinööri **Knut Pipping**, jonka suunnitelma valmistui vuonna 1863.

Kanavan rakentamisen päättivät vuosien 1863–1864 valtiopäivät. Tosin alhaisen verokertymän vuoksi töitä ei voitu aloittaa suunnitellusti.

Nykyisen Valkeakosken syntysanat lausuttiin todennäköisesti 2.3.1865, kun keisari Aleksanteri II vahvisti asetuksen 255 440 markan määrärahasta, jolla rakennettiin Valkeakosken kanava. Tuota päivää voi pitää Valkeakos-

ken ”epävirallisena” syntymäpäivänä.

Kanavan rakentaminen käynnistyi 19.3.1866, kun siihen saatiin käyttää tie- ja vesikulkulaitosten ylläpitäjien menosäännön alaisia varoja.

Ensimmäiset työkohteet olivat Apianvirta, jonka Paavonoja-haaraan kaivettiin 44 jalkaa (13,2 m) leveä avokanava. Putaanvirtaan ruopattiin alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen 30 jalkaa (9 m) leveä avokanava. Nämä valmistuivat 1867.

Putaanvirran ranta kivettiin varsinaiselle kanavalle asti ja varustettiin vetotielä. Tämän rannan kiveys ja vetotie ovat edelleen olemassa pollareineen.

Itse kanavan rakennustöihin päästiin 4.2.1867, kun maanlunastusasioiden lopullinen kokous pidettiin pakolunastusten toimeenpanoa varten.

Yläkanava saatiin lähes valmiiksi 1867 loppuun mennessä. Vuonna 1868 rakennettiin sulkukammiot. Niiden pituus oli 35,6 metriä ja leveys 7,55 metriä. Sulkuportit asennettiin keväällä 1869. Kanavankaitsijan asunto valmistui kesään mennessä, samoin Länsi-Hämeen insinööripiirin tavaramakasiini. Työt loppuivat 26.8.1869.

Kanavatyömaan työväen määrä vaihteli: alkuun 50–60, mutta parhaimmillaan jopa 250 miestä. Talvikausina vähemmän. Palkkataso oli aluksi melko normaali, mutta nälkävuosina palkkaa pienennettiin, se oli jopa alle markan päivässä.

Kanava vihittiin 2.7.1869, jolloin se ympäristöineen koristeltiin ja liput liehuivat. Yleisöä oli koolla noin 2000 henkeä – Valkeakosken kylän asukasmäärä oli tuolloin noin 300 henkeä.

Kenraalikuvernööri **Nikolai Adlerberg** saapui iltapäivällä Hämeen läänin kenraalikuvernööri **Klaus Herman Molanderin** kanssa *Vanajalaivalla*. Kanavan vihkiäisten huippu oli juhlapurjehdus, jonka kenraalikuvernööri seurueineen teki *Roine-laivalla* kanavan läpi Mallasvedelle ja

Kolme höyrylaivaa Wellamo, Wainamöinen ja Koski.

takaisin. Tämän jälkeen seurue jatkoi matkaa Hämeenlinnaan.

Seuraavana päivänä järjestettiin Valkeakoskella juhlapäivälliset seudun johtohenkilöille ja kanavatyön päällystölle. Pidot kustansivat Längelmäveden seudun talonpojat.

Kanavan valmistumista oli odotettu hartaasti. Vanajaveden Höyrylaivaosakeyhtiö laski 1868 Hämeenlinnassa vesille *Roine*-höyrylaivan, sen piti liikennöidä reitillä Hämeenlinna–Valkeakoski–Mallasvesi–Roine ja Längelmävesi. Kesällä 1868 viitotettiin laivareitti Valkeakoskelta Länkipohjaan. Jäät hävittivät merkit ja viitoitus uusittiin vuonna 1869. Kiinnostusta kanavaa kohtaan kuvaa se, että Hämeenlinnasta tehtiin huviretkiä työmaalle koko kanavatyön ajan.

Vanajaveden laivaliikenne Hämeenlinnan ja Tampereen välillä loppui aika lailla, kun rautatie Tampereelle ja Toijalan kautta Turkuun saatiin valmiiksi 1876. Se merkitsi laivakululle tuhoa. Jo syksyllä 1875 Vanajaveden höyryalusyhtiö myi laivansa; *Vanajasta* saatiin 8 300, *Elias Lönnrotista* 17 800 ja *Roineesta* 15 440 markkaa – työmiehen päiväpalkka oli tuolloin noin 2 markkaa. Laivaliikenne jatkui sen jälkeen pääasiallisesti Hämeenlinnan ja Valkeakosken välillä sekä sieltä eteenpäin Länkipohjaan ja Längelmäelle.

Hämeenlinnan tavarankuljetusosakeyhtiö oli aloittanut 1873 säännöllisen rahtiliikenteen Hämeenlinnan ja Tampereen välillä aluksillaan *Alku* ja *Jatko*. Rautatien valmistuttua Tavarankuljetusyhtiö siirsi *Jatkon* kulkemaan Hämeenlinnan ja Valkeakosken väliä. Laiva lähti Hämeenlinnasta kello kahdelta iltapäivällä ja Valkeakoskelta kello kuusi aamulla.

Valkeakosken kanavasta *Jatko* kulki ensimmäisen kerran ylös keväällä 1874. Valkeakoskesta tuli muutamaksi vuodeksi *Jatkolle* pääte- ja talvisatama. *Hämäläinen* kertoi 24.5.1876 ”höyry-laiwa liikkeen” alkaneen kaupungissa vajaan viikkoa aiemmin, kun *Alku* ja *Jatko* olivat tulleet ”talwi-

Wellamo jäätä särkemässä: se tapahtui siten, että laiva ajoi jään päälle, joka murtui sen painon alla.

majastaan” Valkeakoskelta ja aloittaneet säännöllisen liikenteen Hämeenlinnan ja Valkeakosken välillä.

Hämeen Tavarankuljetusyhtiön toiminnan hiipuessa 1870-luvun lopulla jäi *Jatko* Hämeenlinnassa Sairion satamaan. Maaliskuussa 1881 Hämeenlinnan Linnansaaressa myytiin huutokaupalla alukset *Alku* ja *Jatko* varusteineen. *Jatkon* osti tamperelainen liikemies, kapteeni **Anshelm Grahn**.

Laiva kunnostettiin ja se alkoi kuljettaa Ruokolan kartanon sahan ja tiilitehtaan tuotteita Pälkäneeltä Valkeakosken kautta Hämeenlinnaan. Se teki myös useita huvimatkoja Tampereelta Valkeakoskelle, Hämeenlinnaan ja muualle.

Kapteeni Grahn myi laivan 1890 koneenkäyttäjää **K. Giltigille**, joka välitti sillä liikennettä Hämeenlinnan ja Länkipohjan välillä. *Jatko* palautui Grahnille, joka 1894 myi sen luutnantti **Elis Waldensille** Pälkäneelle Ruokolan kartanoon.

Waldens uudisti laivan. Uudessa asussaan laiva oli kokonaan katettu, kattila ja kone sekä salonki olivat entistä korkeampien ja ikkunallisten seinien suojaamat. Sen nimi muuttui *Jatkosta* *Ruokolaksi*. Se kuljetti tavaroita ja matkustajia, alus kiskoi peräsään proomua vieden kartanon sahan ja tiilitehtaan tuotteita Hämeenlinnaan ja Tampereelle.

Walkiakoski Aktiebolag

Osakeyhtiö Walkiakoski Aktiebolagin syntyi, kun tamperelaiset konttoristi **Carl Johan Helin** (1844–1902), apteekkari **Edvard Julius Granberg** (1823–1884) ja kauppias **Carl Oskar Willgren** (1832–1882) perustivat 1871 Valkeakosken Myllysaareen puuhiomon ja paperitehtaan: ne käynnistyivät 1873.

Paperikoneita oli aluksi kaksi, myöhemmin hankittiin vielä kolmas kone. Vuonna 1880 valmistui Valkeakoskelle Suomen ensimmäinen sulfaattiselluloosatehdas.

Yhtiö teki konkurssin 1886. Velkojien yhteenliittymä osti tehtaan konkurssihuutokaupassa, ja tehtaan toimintaa jatkoi ensin avoin yhtiö Walkiakoski Nya Bolag ja vuodesta 1889 lähtien 1888 perustettu Aktiebolaget Walkiakoski.

Paperitehdas tuhoutui tulipalossa vuonna 1901, se rakennettiin uudelleen ja uusi tehdas käynnistyi 1902. Tehdasta laajennettiin 1905–1907.

Paperituotannosta 70 prosenttia meni Venäjälle, 14 Englantiin ja noin 10 % kotimaahan. Vuonna 1917 valankumous sulki Venäjän markkinan. Yhtiön osakkeet menivät Helsingin Osakepankille 1920-luvun alussa, 1924 yhtiön johtoon tuli kenraali **Rudolf Walden**, joka oli 1920 perustanut Yhtyneet Paperitehtaat Oy:n. Ab Walkiakoski liitettiin samaan konser-

Pälkäne-laiva telekalla.

nin 1929 ja fuusioitiin Yhtyneisiin Paperitehtaisiin 1934.

Walkiakoski-yhtiön laivasto

Tehdas-yhtiö joutui alusta saakka kuljettamaan koneita ja tuotteita vesitse. Aluksi se turvautui Hämeenlinnan höyrylaivaosakeyhtiön aluksiin *Vanajaan* ja *Roineeseen* sekä Hämeen tavarakuljetusyhtiön *Alku-* ja *Jatko-*laivoihin.

Yhtiöt menivät konkurssiin pian Tampereen radan valmistuttua. Tehdas-yhtiö osti *Roineen* 1877 (valmistunut 1868). Joidenkin tietojen mukaan Walkiakoski-yhtiö olisi ostanut siipirataslaiva *Vanajan*, se siirtyi kuitenkin pian tehdasyhtiön yhdelle osakkaalle, kirjakauppias E. Hagelbergille. Potkurilaiva *Roine* oli liikenteessä 1896 saakka: *Roine* oli jonkin aikaa matkustajaliikenteessä ja sitten siitä tehtiin proomu.

Alkuaikoina käytettiin myös Granbergin omistamaa pientä *Apia*-laivaa (1879), se oli huvialus, ei hinaaja.

Roine: 1877, ostettiin Hämeenlinnan höyrylaivaosakeyhtiön konkurssista

Ahkerä: 1893 Pyhäjärven sahan omistaja **Elieser Johanssonilta** tehdas osti 1893 *Partola*-laivan > *Ahkerä*. Se oli liikenteessä vielä 1904, romutettiin huonokuntoisena.

Walkiakoski: 1889, ensimmäinen uutena hankittu alus, liikennöi 1900-

luvun alussa säännöllisesti Hämeenlinnaan vieden paperia ja tuoden raaka-aineita.

Wanaja: 1896 toimi lähinnä Valkeakosken lähivesillä hinaten polttopuuproomuja ja avustaen jäänmurrossa. 1933 se purettiin ja muutettiin koneetomaksi asuntolaivaksi.

Hinaaja *Wuolle*: 1898, oli usein matalilla Hauhon Roineella ja Pyhäjärvellä.

Ahkerä: puurunkoinen, sen tilalle Sipoon Söderkullan kartanon laiva, joka sai nimeksi *Weijo*. Vaihdossa meni *Wäinämöinen*. *Weijo* myytiin 1915 Kaloiselle, joka uusi sen ja siten se toimi matkustajalavana nimellä *Roine*.

Wellamo: 1907, pystyi murtamaan jäätä, sillä vesireitti Valkeakoskelta Sairion satamaan tai Toijalan satamaan haluttiin pitää avoinna mahdollisimman kauan. Wellamon henkilökunta noudatti vielä 1962 vanhaa tapaa, että talvella laivan päällystä oli metsätyönjohtajina ja konehuoneen väki tehtaan korjauspajalla ja proomumiehet metsätoissa.

1911 Ab Mallasvesi-yhtiön *Mallasvesi II* ja *Mallasvesi III*, mutta hinaajia ja proomuja arvokkaampia olivat Mallasvesi-yhtiön sopimukset Hauho-Lammi-vesireitin varrelta, mistä ei oltu ennen hankittu polttopuuta.

Wäinämöinen: 1919, alun perin *Neptun III* 1892 > *Mallasvesi II* >

Wäinämöinen 1919, ei dieselöity, 1950-luvun lopulla laiva purettiin ja rungosta tehtiin *Lanka*-niminen kettinkiproomu. Runko seisoivat Terveasaaren telakalla, josta sen osti joukko laivaharrastajia, jotka rakensivat siitä moottorialus *Mallasveden*.

Wirrat: 1911, alun perin *Mallasvesi III* > *Wirrat* 1911; sai polttomoottorin 1930-luvulla, heikkotehoinen ja pieni hinaaja upotettiin Apianlahteen 1940-luvulla.

Hauho I ja *Ahti* hinaajat: Hauho Osakeyhtiöltä 1920. *Ahti* oli alun perin *Murole Ångsåg* 1898 Näsijärvellä > *Ahti* 1918 oli kun se myytiin Hauho-yhtiölle; *Hauho* siirrettiin 1936 Simpeleelle.

Woima: 1938, alun perin matkustajalaiva *Joetar* Näsijärvellä 1895 > Pyhäjärvellä hinaaja *Oiva* ja matkustaja-alus *Tottijärvi*, 1921 laivaa jatkettiin ja se sai uudet koneet hinaaja *Tampere* > *Woima* 1938, myytiin 1943.

Liikenne

Liikenne Valkeakosken kanavassa oli vilkasta. **Olli Vuorisén** kirjoittamassa Valkeakosken historian ensimmäisessä osassa hän luettelee runsaan määrän aluksia, jotka kuljettivat sekä rahtia että matkustajia Valkeakosken kanavan kautta. Tärkeimpiä aluksia olivat muiden muassa *Roine*, *Urho*, *Sorsa*, *Vanaja*, *Wexiö*, *Alku*, *Jatko*, *Into*, *Weikko*, *Kangasala*, *Pälkäne*, *Luopioinen*, *Apia*, *Ahkerä*, *Wuolle*, *Wäinämöinen*, *Wellamo*, *Walkiakoski*, *Wirrat*, *Dagmar*. Näistä *Wellamo* oli merkittävä alus johtuen sen 160 hevosen voiman moottorista, jonka avulla käytettiin myös jäänsärkijänä.

Kanavasta tuli nopeasti yksi eniten liikennöityjä kanavia Suomessa. Sulun läpi kulkeneiden alusten määrä kuitenkin vääristää kanavan merkitystä. Tilastoihin merkittiin kaikki läpi kulkeneet alukset, olivat ne sitten laivoja tai soutuveneitä, myös tukkilautat kulkiessaan kanavan kautta, tilastoitettiin. Tehtaan alukset joutuivat kulkemaan kanavasta lähes päivittäin tuottaen näin lukuisia merkintöjä.

Valkeakosken kanavan kohdalla oli Tampereen ja Hämeenlinnan välinen maantie. Jotta laivat voisivat esteettömästi kulkea ja toisaalta maantietä myöten kulkijat voisivat ylittää kanavan, rakennettiin kanavan rakentamisen yhteydessä kanavan ylittävä kääntösilta. Ensimmäinen kääntösilta oli puurunkoinen.

Puurunkoisella sillalla oli Valkeakosken ensimmäinen liikennemerkki ”Juosten ajo sillalla on sakon uhalla kielletty” Vuonna 1924 puurunkoinen kääntösilta korvattiin metallirunkoisella sillalla, sillä sillan kautta kulki raskaita moottoriajoneuvoja, kuten linja-autoja.

Sotien jälkeen laivojen koko kasvoi ja puutavaran uitot edellyttivät isompaa kanavaa. Uusi uittosulku eli uusi kanava rakennettiin vuosina 1950–1955. Samalla rakennettiin uusi vesivoimalaitos.

Uusi kanava edellytti yläpuolisen laivaväylän syventämistä. Keskellä vesiväylää oli Putaankari, joka raijattiin pois vuonna 1956.

Vanhan kanavan kanavakammioiden reunakivet siirrettiin suurelta osin nykyisen Torinrannan reunakiveykseksi vuonna 1958. Samalla vanha kanava täytettiin. Myöhemmin vanha kanava on kaivettu esiin, mutta koska varsinaiset kanavakammiot puuttuvat

Roine-laivan kaksi versiota: 1880-luvulla ja täysin uudistettuna matkustajaluksena vanhan kanavan alakanavalla.

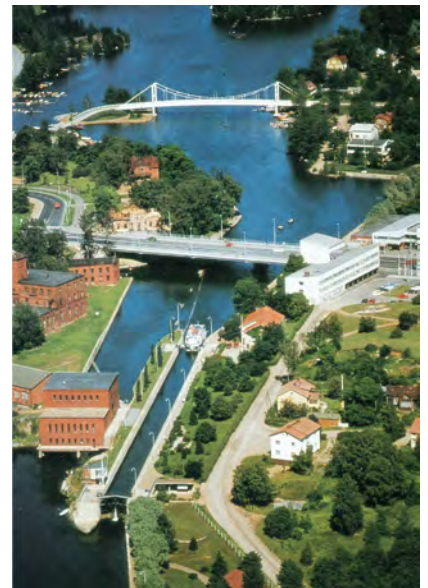
siitä on vaikea saada kokonaisuutta. Aika ajoi uittosulun eli ison kanava ohi. Suurten tukkilauttojen sulutus loppui vuonna 1980 ja vesibussiliikennekin on hiipunut. Iso kanava on nykyisin lähinnä vain huvivenekäytössä.

Teksti perustuu **Heikki Heinon** kokoamaan materiaaliin ja alustuksiin ja **Ari Sirenin** artikkeliin *Korsteeni-*vuosijulkaisuun 2006. Kuvat on koonnut Heikki Heino.

Lauri Poropudas

Vasemmalla kortissa näkyy keskellä vanha kanava ja siitä oikealle tehtaan rakennuksia. Oikealla uusi kanava ja vesivoimalaitos ja niistä vasemmalla on tehdasalue, ylhäällä näkyy Apian riippusilta.

Tulevia tapahtumia

Toukokuu 2022

HYVINKÄÄ: Yhden päivän juttu helatorstaina 26.5.

Elokuu 2022

RIIHIMÄKI: Riihimäen Postimerkkeilijöiden perinteinen **kesäkokous** pidetään Riihimäen Seudun Poliisiyhdistyksen mökillä Janakkalan Kesijärvellä lauantaina 6.8. klo 14.00 alkaen.

Ohjelmassa rentoa yhdessäoloa, makkaranpaistoa, saunomista, huutokauppa sekä Juhani Pietilän esitelmä.

Syyskuu 2022

HÄMEENLINNA: **Kansallinen TAVASTEX-22** perjantaina ja lauantaina **9.–10.9.2022**, Aulanko.

(Sunnuntaina tuomareiden palautetilaisuus kokoelmien esittäjille)

RIIHIMÄKI: **Riihimäen Keräilytapahtuma** sunnuntaina 25.9. Kerhotalo, Torikatu 3,

pöytävaraukset Reijo Myller, p. 040 721 7709, reijo.myller47@gmail.com

Lokakuu 2022

FORSSA: **Kerhon 90-vuotisnäyttely ja -juhla** lauantaina ja sunnuntaina **1.–2.10.2022**,

näyttely Järjestöjentalo Kuhalankatu 17, juhlaillallinen lauantaina kerhohuoneistolla, Rajakatu 11.

Maaliskuu 2023

RIIHIMÄKI: **Kansallinen RiiHeX 2023, 24.–26.3.2023** Riihimäen Urheilutalo.

Huhtikuu 2024

JOENSUU: **Kansallinen Joensuu 2024, 13.–14.4.2024**, Joensuu.

Tavastforum-kerhojen yhteystiedot

FORSSAN FILATELISTIKERHO

Puheenjohtaja Kari Tapola

puh. 040 503 5675, kari.tapola@gmail.com

Varapuheenjohtaja Olli Saarinen

ollisaarinen@elisafin.fi

HYVINKÄÄN POSTIMERKKIKERHO

Puheenjohtaja Jari Lärkä

040 525 2162, jari.larka@vantaa.fi

Varapuheenjohtaja Antti Heinonsalo

0400 709 912, antti@ah-hifisystems.fi

Sihteeri/jäsenasiat Kimmo Matinlassi

040 755 3711,

kimmo.matinlassi@altiacorporation.com

HÄMEENLINNAN POSTIMERKKIKERHO

Puheenjohtaja Leo Konu

0400 520 697, leo.konu@pp.inet.fi

Sihteeri Esa Kärkäs 0400 484 737

esa.karkas@ovalpoint.com

Kerhomestari Kalle Pispä

040 724 7329, kalle.pispa@luukku.com

RIIHIMÄEN POSTIMERKKIILIJÄT

Puheenjohtaja Heikki Virtanen

044 536 2097, pikkuhessu82@gmail.com

Varapuheenjohtaja Kari Lindholm

040 755 4340, kari.lindholm@luukku.com

Kerhon yhteyshenkilö

Markku Koivuniemi 040 723 5562

TOIJALAN POSTIMERKKIILIJÄT

postia@toijalanpostimerkkeilijat.fi

Varapuheenjohtaja Veli Peltonen

VALKEAKOSKEN FILATELISTIT

Puheenjohtaja Heikki Heino

040 779 8416

Sihteeri Kari Peltola

0400 697 998, kari.peltola@isannointipeltola.fi

Posti Green

Seuraavat kansalliset näyttelyt Kanta-Hämeessä

TAVASTEX-22

HÄMEENLINNA AULANKO 9.-10.9.2022

RiiHeX 2023

24.-26.3.2023 Riihimäen Urheilutalolla

